

Forfatter: Worm, Jacob

Titel: . - [1968]

Citation: Worm, Jacob: ". - [1968]", i Worm, Jacob: . - [1968], udg. af ERIK SØNDERHOLM , [1968]-1994, s. 149. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur:
<https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-worm01val-shoot-idm140677733776000/facsimile.pdf> (tilgået 13. marts 2024)

Anvendt udgave: . - [1968]

150

- 268 1 PHÆNOMENON PARISIENSE
eller
3 Sandferdig *Relation om den Synderlig Himmelens*
Constellation oc Constitution, som af Collegio Mathe-
matico Regio Parisiensi er observeret, oc beschrefvet udi
6 *Paris den 7. Novembr: stil: nov: 1678. af Frandsæsche*
paa Tydsche udsat, oc nu paa dansche ofvergivvet, hvil-
chet hafver sig J Sandhed, som følger:
9 *Anno 1678, den 7. Novembr: stil: nov: der alle Mathe-*
matici til Paris vare med Globis, Tubis, Astrolabiis, oc
12 *andre instrumenter forsamlede in observatorio Acade-*
mico om afftenen Klochen 10, repræsenteredis himme-
len udi denne Sør oc Synderlige Constitution oc for-
schrechelig gestaltt, Nemlig
- 269 15 1. Fire Krigsheste med Ryttere saais J de fire himmelens
hørner, en hvid Rytter J Sudost, en rød J Sudvest, en
Sort J nordvest, oc en blecg J nordost, som blcfvc
satte, saa som at holde en sterch Vact der himmelen
begynte at staae J Lius lue.
- 21 2. Dernest ankom først *Vulcanus* med *Fransk Liberie* paa
himmelens *Theatre* fremridendis, oc sprudendis lutter
ild oc lue, hand giørde strax *alliance* oc *accord* med
Apollino oc *Neptuno*, at de schulle staae hannem bie
udi et tog, hand ville ansange imod *Manen* [och] hendis
spharam.
- 24 3. *Manen* eller *Lion* giør strax der imod *Alliance* med de
fem planeter, (thi *Biscop Mercurius* holt daa med *Vul-*
cano) [giørende] dennem stoere løftter, baade at schaffe
subsidiar penge, saa oc aldrig at giøre fred imod sine
allierede planeters samtyche.
- 27 30

plages han af de mest tilintetgørende planer,
og
skønt han undertiden for en stor del er død,
lever han dog af andres død,
uvidende om,
at menneskeheden er forgængelig,
og
en ringe omstændighed blandt alle,
og det er lige meget,
om han lever eller dør,
skønt
hans død er nyttigere end livet.
Men omsider døde han,
og Snarefrod
ophørte at være blandt de levende,
idet nogle foretrækker faklen for glæden,
og dannebrogskorset
for navnet.
Eftersom vognen kører det offentlige,
og den døde gik bort,
dette epitafium
til erindring om sagen:
Han fylder ikke hele denne grav,
som hele Nordens
røverier ikke kunne fyldte,
hvor han gik bort, er der en ed.

4. Strax indfaldt *Vulcanus* J *Manens stat* oc *sphaeram*, oc
tog ilde af sted med rof, mord oc brand, oc
- 33 [5.] Til Sœs *conjungerede* sig *Apollo* med *Vulcano*, saa de
begge anfælder *Luna* schibsflode, men som *Manen*
støed sig dapper J det sœslag, gjorde strax *Apollo* fred
med *Manen*, oc falt saa vit fra *Vulcani partie*, at hand
ville sidde *neutral*, oc forføyede sig hiem til sin *sphae-
ram* oc *Parlamente*, hvor hand har lefvit udi god fred,
36 indtil nu hand tog sig fore at være *Mediator*, daa
Vulcanus ved nogle *Jesuitische Stellas nebulosas* (sommec
mæne at *caput Medusæ* self var med J denne *conspira-
tion*) gjorde *conspiracy* imod *Apollinem*, oc ville
42 forgivvit hanncm, men himmelen har aabnbarret /
ditte forsæderic, saa begge [Apollinis] *Parlamente* har
270 45 noch at giøre, at *inquirere* i samme *conspiracy*.
6. Der *Vulcanus* saac sig nu forlat af *Apolline*, drager hand
ey alleene *Neptunum*, en ypperlig Krigsmænd, (hvis
48 Raadgivvere ere forsiktigc oc hans Krigsmænd troe oc
dappere) udaf sine *skær* oc *klipper* til sin succurs,
men endoc den *Biscop Mercurium*, som J lige maade
falt ind J *Manens sphaeram*; dog *Mercurius* ved bedre
51 information oc *persuasion* slog Sig fra *Vulcano*, oc gaf
sig J *alliance* med de andre 6 *planeter*, effter *Saturni*
tilschydelse.
7. Mens *Neptunus*, som hafde opbaaret mange penge
57 af *Vulcano*, holder endnu fast ved *Vulcano*, oc der-
ofver hafver *Neptunus* lidet stoer schade baade til Sœs
paa sin flode, oc til Lands har hand forliset mange
60 byer oc Lande af sin *Sphæra*, enddog hand imod
mange tønder gulds opbørsel har icke gjort *Vulcano*
nogen synderlig bisald, eller merchelig *assistance*, vii-

- dere end hand ville døset *Solen* J sefne, ved et giftermaal med *Neptuno* oc *Lucida Lyra*, oc hand indfalt uformodet, uden feydebref J *Martis absentis et bello Vulcaniano impliciti sphæram*, om hand J det ringeste
 63 kunde gjøre een diversion, hand kom først som en eller reysendis, hand kjøbte for Self oc penge udi Verthusene, men begynie omsider oc effter haanden
 66 at handle flentlig oc bemegtige Sig stederne; der Mars ditte fornam, er hand ved sin sharpsindighed
 69 oc dapperhed kommen hadstig oc hovvitkulds paa
 72 *Neptunum*, som hafde indvarteret sig J *Martis sphæra*; Mars fører sine Soldater paa Vogne, kom uformodentlig med sine *Dümlings Bynder* oc slager
 75 strax *Neptuno* 4000 stierner fra, oc Jaget de andre hovvitkulds udaf sin *sphæra*, strax indfalder Mars
 78 J *Neptuni sphæram*, oc tager hannem mange byer oc ste -der fra, indtil hand nu gandsche har udryddet *Neptunum* af den *sphæra*, som hand tilforn hafde taget fra andre Planeter.
- 81 8. Oc ditte tog udrettede Mars saa meget dis Lycheligere, fordi *Solen* med sin flode, saa oc til Lands, samt *Venus* oc *Mercurius* iligemaadse assisterede *Marii* udi ditte tog; disse 3 allierede Planeter Mars, *Venus* oc *Mercurius* har formedelst dieris troe oc dappere militarische stierner icke lidet nogen Synderlig schade paa dieris stierners *Armees*, thi de bruger forsichtigd, oc mandighed;
- 84 9. Mens *Solen* har baade vundit og tabt, Jaa fast meere tabt end vundit; vel hafver solen beholder seyr udi tvende sæslag, oc tager eendeel schibe fra *Neptuno*, Jaa indjaget hannem inden schiør oc Klipper, mens til Lands har *solen*, naar hun regner sin bekostning oc
 87 93

undersaatternis *Ruin*, meere tabt end Vundet, hvilchet
 dog næst er forsærsaget ved sine *Generalers*, *Commissariet*, Raads oc *Officers* utroschab, forræderie,
 gierighed, ugudelighed, daarlighed, uforsigtighed,
 sicherhed, safnactriged oc falsohed. Saa at dieris Hof-
 96 vitzmand *Pegasus* er allerede afslancet, oc sat udi
 99 arrest for forrederie, hans Svøger *Centaurus*, som er
 102 *Jegere*, men rider paa een Torchische hest med en *Uhr-*
 105 *kane* paa haanden, iccm *Hirnulus*, som dog icke breger
 108 som et Kid, men schraaler som en Cartou *Stoche*,
 111 *Nimbosus Orion* puster Solens guld til sig ved en Sud-
 114 ost *Vind*, *Ursa Major* seer ichun med et *skiael* og schief
 117 øye; *Draco ruinerer* oc opbraender solens sphæram, de
 120 ere alle gierige, uforstandige, oc cen decel forrædere;
 Mens den ypperlige stierne *Phenix* stach dc alle effter,
 123 til de sich hannem hart ad *caputerit*, dog benaadet med
 126 fengsel, (for hand var / dem for tredsch) paa dit dc
 kunde effter egen tyche raade oc rutte med Konge oc
 crone, med Land oc rige; Nogle vil sige, (dog Jeg troer
 det aldrig, oc holder dit chun for et lognactig *spargament*) at *Cassiopeja conspireer* saa hemmelig med den-
 nem, at hun vil hafve sin Son *Perseum* til regieringen
 J steden for *Solen*, som dog udi Sig self er meget from,
 (Jaa alt for from) Regenter; Men som *Astronomi* hafver
 nu Saa *observerit Solens maculas*, daa er oc ditte en plæt
 udi *Solen*, at hun holder icke sharp *justitz* oc *disciplin*
 over sine stridende stierner, saa de faaer saa got som
 ingen straf for rof oc ran, for hoer oc mord, saa de
 handler langt verre end stiernerne over Tycrhens
 horizont, end oc J *Solen* egen *sphæra*, som fortleden
 en stierne *Arctienens* eller *Capella* lod en torden straale
 over Ydsteds horizont nedfalde, paa en barselqvinde
 oc hendis Foster chun for en dyne at refve; oc at *Solen*
 iche schal høre ilde for saadant *barbarische* og ugude-

lige vesen, er *Solens* Svend *Phaëton*, som schrifver avisar, befælet at smyche ditte ugudelige Styche oc medfart med en høflig stiil oc *complemang*, saa at samme forschrechelige medhandling blef ichun kaldit en irring oc misforstand imellan Borgerschabet, oc Soldatesgven; Derforuden, naar andet urcferdig oc utilberligt *passerer*, som naar *Solen* lidet merchelig schade oc nederlag ved forraadetie eller misforstand, daa maae sligt iche komme J *couranterne*, men schal enten tics eller undschyldes, dog den ærlige, fromme oc redelige soel kand intet der til, men ved saadanne *stellas nebulosas* har solen lidet store schade, oc hafver mist ved uforstandighed meere end ved siendens *Neptuni* mact mange 1000 Krigsstierner, oc har forlaaret en del byer oc steder af sin vundem *sphera*. Endoc fordi *solen* hafver chun faae indfødde oc troe stierner til *Generaler*, Raad / oc *Officerer*, men Bruger mange fremmede stierner, opkomme fra Sønderpolen, som ere fremmede J Raad, J daad, J drifti, J forretning oc gierning, (dog een del fremmede stierner ere oprictige, dappere oc upaaklagelige) oc *Solen* forbigaær ofte mange indfødde adelige stierner under nord-pol'en, hvorudofver hun lidet schade oc afbrech af fremmede stierner, saasom af *Sirius*, *Procyon*, *Hydra*, *Corvus*, *Serpens* oc andre, som først vare Jegersvenne, Jactdrenge, Hychlere, Tallerchenslichere, oc trappestrygere, men ved Hychlerie, narreverch, oc *Pegan* svogerschab ere høyt *ascenderede* paa *Solens* *sphera*, hvilche forvender solens herte oc dreyer den som de lyster, indtil *Solens* *sphera* ved ulidelig udsuelser oc beschattelser *ruineres*, oc ved den langvarende oc schadelig *Officerer* Krig slet ødeliggæs.

Signum Leonis hafver lenge stadt sig vel, men lod sig forleden ofvrrumple af *Neptuni* stierner [i] *Bag-huset*,

- 162 solen til stoer schade, foruden det at *Neptuni Cappere*
har gjort Solen paa Sine stremme stoer afbrech oc
schade paa schibe oc gotz. Her hos Sigis *Neptunus* for-
vist at bestiche med foreringer Solens Raad, *Gene-
raler* oc *Officerer*, fornemmelig de, som ere udi Svoger-
schab med *Neptuni* stierner, saa at tiden forsømmes,
schatterne formeiris, Officererne belønnis, men intet
udrettis. Thi Solen begynder aldrig saa snart at gaa *in
Libram*, for *scorpionen* oc *schytten* ulseer Sig vinter
165 qvarter, dog Obriste *Cygnus* staer sig vel, oc er een
god *partiegengere*; Begge *Generaler Bootes* oc *Hercules*
168 med mange andre ere true og dappere. Men Gud gifve,
at de falsche og wildfarende stierner schulle icke giøre
sterre schade, end de gode oc retvirchende kand for-
maae at udrette gafn. Gud ophuse Solens eyne, at den
171 ville *removere* de schadelige stierner af sin *sphaera* oc
commissaritet nemlig *Lepus*, *Lupus*, *Delphin*, *Pavo*,
174 *Hydrus*, *Deltolton* oc *Foucar* oc sette andre, som ere
177 troe oc forstandige J dieris sted oc stelle.
10. Der nu ditte saa *passerede* J Solens [*horoscope*], daa
spiller Manen ligesom *Banquoeroth* oc under hatten
274 183 med sine *allie-/rede Planeter*, fra hvilche hun *aposta-*
serer, oc enddog de alle hafde *assisterit* manen *in Agone*
186 mod *Vulcanum*, *Apollinem* oc *Mercurium*, dog gier
Manen (saasom hun er ubestandig J sine [qvarter-]
189 schiffter oc loffter, hvilcher noch kand erfasis af de
mange pletter j *manen*, som gemeen mand kalder kaal-
tiven) svigactelig fred med *Vulcano*, imod alle *Alli-*
erede Planeters raad, vilie oc samtyche.
11. *Vulcanus* *continuerer* samme sin smildhed, oc spiller sit
192 verch saa tredschelig, at hand tillocher *Jupiters Ambas-*
sadeur til fred med Sig at indgaae, u-anseet *Jupiter* har

- 195 liid stoer schade, oc mist mange byer af sin *sphæra*,
Thi hand er heel seen udi sin *affaires* (mueligt den
tunge *Spanske krigskappe* dit forvolder) saasom hand
gaaer sin gang J 12 aar, hvor udover hand intet
remarqvabel har udrettet, J ditte tog imod *Vulcanus*
sin naboe; dog har end *Jupiter* icke fremsent fredens
ratification, saa at alle *Planeterne* formcener den fred
icke at wordc bestandig, oc at det er icke endnu J dit
kar, som det vil giøres J. Til med har *Planeterne* ditte
bag øret, at betale Manen sin falsche frafald, at *Luna*
bør at bringis til den *devotion*, at hun maac vist tage
sin blaa skipper hue af, oc bede de *allierede Planeter* om
forladelse for sin hemmelige oc forrædische *apostasia*.
- 207 12. Fremdeelis bruger *Vulcanus* sin snedighed, at hand
vil indgaae en *particulair* fred, endocsa med *Saturno*
sself, som oc er heel seen, og intet *active* hand udretter
saa got som intet J marchen, imod *Vulcanum* sin me-
tige siende, eller imod sine *Rebellerende*, thi *Saturnus*
gaar sin gang J 30 aar, (Gud forbiude at krigcn schulle
vara saa lenge), hand lefver J Juel oc gode dage, han
gifster Sig, giør barsel, dantzer ballet, og anslaærer
comedie, oc lader imidlertid mange lande oc Guds
børn *ruineris* af *Vulcano*, som spruder ild oc mord,
hvor han fortærer; der faldt et sternesched J gaar J
Cantzlers huus her J Paris, som berettede, at freden
var paa himmelen saa nær riktig imellem *Saturnum* oc
Vulcanum, dersom ichun *Saturnus* ville tillade *Vulcano*
fri *dwchmarchering* igjennem hans *Sphæram*, at hand
maatte gaae ned J de andre *Planeters horizont*, at *assi-*
stere Neptuno, som nu self sigis, at hafve en nye *armee*
paa beenene J fuld *march*, som schulle komme ned
ofver / Curlands *horizont*, oc gaac bag paa Solcn,
Mars, Venus oc Mercurius, Jaa paa *Saturnum* self. Men
- 210
- 213
- 216
- 219
- 222
- 225

- alle *Planeter*, Jaa gandsche *Galaxia* vil forsichris om,
 228 at *Saturnus* er aldrig saa falsch oc forredisch imod de
allierede, som *Luna* var.
13. Fornkommelig fordi *Pax* oo *Orpheus* tvende himmel-
 231 mectige Stierner, som regiere ofver *Beyers* oc *Han-*
novers horizont hvilche hid indtil har siddet *neutral* oc
 234 chun med sig self gjort en *defensive dupel alliance*, schal
hafve lofvet at assistere *Saturno*, om *Vulcanus* griber
 237 hannek for hart an. Til med *Apollo* med sine *Parla-*
menter har lofvit det samme; Gud gifve løftnerne maatte
holdes, saa vil mand formode, at *Vulcanus* faar aldrig
den begierte fordømmelig oc forderfvelig *ruinerende*
frængang.
- 240 14. Dog schal *Vulcanus* hafve lofvit *Neptuno*, at hand
 aldrig vil gjøre fred med *Saturno* oc solen, eller med de
 243 andre *Planeter*, for *Neptunus* faaer fuldkommelig *re-*
sstitution, (som er umueligt) oc *satisfaction* for sine
 246 enten indtagne eller *ruinerede* steder, lande oc byer; oc
 for hans Svoger *Hesperus*, som er fordresven af sin
 249 forstendomme, oc *lagerer* i Solens *horizont* ofver
Hamburg, vorder fuldkommelig *restituerit*, hvilchen har
 lang udseende, saa at freden imellem de *allierede*
 planeter, oc de andre Sønder-pols stierner siunis at
 være langt borte.
15. Der Klochen slog tre om natten kom solen til schibs,
 252 oc *Mars* fra *Grifskof*, item *Venus* fra *Lunæberg*, oc
conjungerede sig I en *Trigona* ofver *horizonten* paa dit
 borg *Ismarus*, at *abouchere* med hver andre, vel schulle
 Biscopen *Mercurius* ocsaa været til ditte mode udi
Ismaro, men som hand kunde icke faae Verchet dref-
 ven effter sin *model* oc *Münster*, blef han saa fortørnet,

- 258 at han for alle *Planeterne* oc sonder *pols* stierners næse
lagde sig til at døe, oc sees icke meere paa den stri-
dende himmel. Hvad nu paa ditte mode vil følge, om
disse *aspecter* vil vorde *conjunctio* eller *oppositio* oc
hvad udseende dit vil hafve, med *Neptuni* nye krigs-
hær, dit vil tiden lære.
- 264 16. Som Klochen slog 4 om morgenen til *Paris* opkom
mange dunclle oc dumme schyer paa himmelen, saa at
horizonten blef formørket, oc himmelen var icke
meere stiernelius; der med forsvant for alle *Mathe-
maticorum Parisiensium* øyne ditte sær oc merchværdig
Phænomenon af himmelen.
- 270 *Observatum et consignatum Parisiis ab omnibus Mathe-
maticis et Astronomis Regiis, hora 10 nocturna, ad 4
matutinam, die 7 Nov. St: n: 1678 in observatorio
Academico; Sub officiū nostri [et] facultatis Mathematicæ
sigillis.*
- 273